

Kolme kuuga nägime koguni seitset aastaaega!

AIN KALLIS

klimatoloog

Sügis on olnud väga soe, kuivapoolne ning päikeseline, võrreldes mullusega lausa ideaalne.

Sügis aastaaeg algab värvikalt, kuigi sageli vesiselt.

FOTO: Anni Õnneleid

Kõigepealt tahaks lugejaile juba praegu soovida head uut aastat. Meteoroloogilist muidugi.

1. jaanuaril, kui enamikul inimkonnast algab harilik kalendriaasta, on põhjapoolkeral üks talvekuu juba möödas. Oleks klimatoloogide teha, algaks aasta just 1. detsembril – see lihtsustaks kõiksugu keskmiste arvutamist.

Kalendrilised ehk meteoroloogilised sügiskuud on teatavasti september, oktoober ja november. Esimeses neist algab ka põhjapoolkera astronoomiline [sügis](#) (tänavu 23. kuupäeval kell 4.54).

Teised aastaajad pole sugugi nii täpselt määratletud. Näiteks jätkus tänavu kliimaatiline suvi (aeg mil ööpäeva keskmine õhutemperatuur ületab pidevalt +13 kraadi) Eesti territooriumil (15 ilmajaama andmete keskmisena) päris astronoomilise sügise alguseni välja. Seega kestis suvesoe 9. maist alates tervelt 137 päeva – uus ilmarekord pärast 1961. aastat (kui hakati riigi keskmisi arvutama).

Meenutame – mullu algas kliimaatiline sügis 6. septembril, 2006. aastal aga alles kuu lõpul.

Sügisese ajad

Aastaaegadest oodatakse kõige rohkem mõistagi suve saabumist. Sügise tulekut igatsevad vast need, kellel erakordselt kuumad suvekuud meie kandis tervisele hakkavad.

Milline tuleb talv? Jahedal 2012. aasta sügisel nägin sünoptikuist kolleege poes villakerasid ostmas. Ja talv tuli üpris karm... Õnneks pole tänavu neid seal veel kohanud.

See aastaaeg algab värvikalt, kuigi sageli vesiselt. Hilissügis, kui taimede kasvuperiood lakkab, s.t ööpäeva keskmine temperatuur langeb püsivalt alla $+5^{\circ}$, on tunduvalt nukram aeg – sajab lausvihma, sagenevad öökülmad jne. Keskmiselt saabub see üleminekuaastaaeg Ida-Eestisse 22. oktoobri, saartel 7. novembri paiku, tänavu näiteks Tartumaale 23. oktoobril.

Novembris algab tavaliselt juba järgmine üleminekuaastaaeg, kliimatiline eeltalv. See seostub esimese lumikatte tekke ja külmailmade saabumisega. Kuigi tänavu sadas tahket kraami (jää- või lumekruupe, lund ja lörtsi) vähesel määral juba septembris-oktoobris, siis eeltalve moodi aeg saabus 21. novembril.

Sügiskuud arvudes

Mis siis tänavustest sügiskuudest ilmalukku jääb? Öhusoojuse üle ei saanud kuidagi nuriseda – sügise keskmiseks õhutemperatuuriks Eesti territooriumil arutati 8,5 kraadi (pikaajaline keskmine ehk norm aastate 1981–2010 kohta $6,5^{\circ}$), alates 1961. aastast on see neljas tulemus aastate 2011, 1967 ja 2006 järel! Soe oli, nagu tavaliselt sügiseti ikka, saartel (Vilsandil $10,3^{\circ}$), jahedam Pandivere kõrgustikul (Väike-Maarjas $7,2^{\circ}$).

Kõige soojem kuu oli muidugi september keskmise temperatuuriga $14,2^{\circ}$ (norm $11,5^{\circ}$). See sügiskuu oli lämmim kui viis jaanikuud viimastel aegadel! Maksimaalseks õhusoojuseks registreeriti Tallinn-Harku ilmajaamas 7. kuupäeval $27,7$ kraadi. Kuuel päeval kõmises kõu. Päikest sai näha 179,5 tundi ehk 121% normist. Üldse oli see sügis päikeseline – üheksas koht alates 1961. aastast.

Oktoobri keskel saabus seitsmes aastaaeg – nn vananaistesuvi. Kuu teine kümnapäevak oli rekordiliselt soe, 4–5 kraadi normist enam. See “aastaaeg” oli lausa klassikaline – tavanaistesuvest oli möödas tükk aega, septembri lõpus esines juba öökülmi, päeval kerkis õhusoe 20 kraadini, päikest paistis kõigile ligi kolm korda tavalisest kauem...

Ja siis tulid platsi tavalised sügisilmad mõnepäevase lumevaibaga, [ilm](#) oli isegi keskmisest jahedam.

November, talvekuu, oli sarnaselt eelmise kuuga kahe kolmandiku ulatuses normist soojem, viimane dekaad aga jahedam. Ja ka selle kuu lõpul tuli kohati lumi maha. Sügise madalaimaks temperatuuriks mõõdeti 29. kuupäeval Jõgeval $-13,3^{\circ}$.

Kuivapoolne aeg

Sügiskuude keskmiseks sajusummaks Eesti territooriumi kohta arutati ilmteenistuses 186 mm (norm 201 mm). Mullu sadas väga palju – 268 mm, kõige kuivem oli aga 2014. aasta sügis 96 millimeetriga.

Kõige märjem paik oli Lääne-Nigula (283 mm), kuivem aga Ruhnu (137 mm).

Suuri torme õnneks polnud, tugevaimaks tuulepuhanguks mõõdeti Osmussaarel 26. septembril 30,1 m/s.

Kokkuvõtteks: kena sügis oli. Et saaksime aru, kuidas meil vedanud oli, peaks võrdluseks tooma ka kõige külmemad sügised Tartumaal – hiljutine 1993 (1,4°) ning kauge 1941 (2,1°). Jube.

Milline tuleb talv? Jahedal 2012. aasta sügisel nägin sünoptikuist kolleege poes villakerasid ostmas. Ja talv tuli üpris karm... Õnneks pole tänavu neid seal veel kohanud.